KONCEPT DIREKCIJE ZA RAZVOJ I IZGRADNJU BANJALUKE

SMERNICE ZA IZRADU

sažetak

1. Uvod

U prethodnom periodu Grad Banja Luka je svoje razvojne aktivnosti provodio kroz aktivnosti svojih razvojnih službi u ASBL kojim je koordinirao Odsjek za razvoj, investicije i evropske integracija. Osim toga Grad je osnivač Gradske razvojne agencije, Centra za ravoj i unaprijeđenje sela, Turističke organizacije i DEPOT-a (regionalna deponija) zajedno sa još nekoliko opština u svom okruženju. Na teritoriji Grada u razvoj su pored ovih razvojnih institucija uključene i Regionalna privredna komora Banja Luke, asocijacije preduzetnika, univerzitetske i vladine institucije kao i NVO sektor.

Ovakva struktura daje osnov za strateški pristup problematici razvoja Banja Luke. Problemi nastaju u nedostatku saradnje, neprepoznavanju kompetencija, dupliranju aktivnosti, slaboj vertikalnoj koordinaciji između lokalnih i republičkih akltera, nedostatku finansijskih sredstava…

2. Komponente grada

Grad je proizvod koji proizvode i uslovljavaju društveni činioci i odnosi, a ne samo prirodni ili prostorni uslovi , on je proizvod u stalnoj dinamici, u stalnoj transformaciji i nikada nije gotov proizvod.

Zbog navedenih osobina grad za određeni prostor ima višestruko značenje. Zahvaljujući funkciji rada, nastaloj otvaranjem radnih mjesta u gradskim djelatnostima, grad omogućuje zapošljavanje određenom broju ljudi koji se u njega doseljava ili dnevno putuje na rad . Time se stanovništvo socijalno prestrukturira, događaju se migracije, iz poljoprivrednih središta u urbane, događaju se promjene u cijeloj regiji. Grad je potrebno shvatati kao živi organizam koji doživljava stalne promjene.

Promjene u gradu mogu se promatrati sa dva glavna aspekta. One koje uslovljavaju društveno-ekonomski razvoj gdje se sve više zapaža rast tercijarnih djelatnosti te one koje

uslovljava rast i širenje grada . U takvim situacijama i procesima, normalno je da se i značenje pojedinih gradskih djelatnosti i funkcija mijenja. Pojedine gradske djelatnosti koje se razvijaju traže više gradskog zemljišta i potiču unutrašnji prerazmještaj, promjene lokacija i vrijednosti zemljišta. Razumijevanje funkcije grada osnovno je za determinisanje grada kao „proizvoda".

Glavne funkcije koje ima grad, ne samo za svoje potrebe već i za potrebe ukupnog stanovništva i zemlje (jer je grad Banja Luka glavni grad Republike Srpske), mogu se svrstati u dvije grupe: uslužnu i proizvodnu. Grupu proizvodnih funkcija čini industrija, proizvodno zanatstvo, građevinarstvo, rudarstvo, a grupu uslužnih djelatnosti ćini veći broj uslužnih djelatnosti (koje se odvijaju) na određenom prostoru. Pored toga, za razvoj grada veliko značenje imaju tzv. bazne funkcije . Bazne su funkcije grada one proizvodne i uslužne djelatnosti čiju robu kupuju i čijim se uslugama koristi stanovništvo izvan grada, stanovništvo banajlučke regije i šire.

Bazne funkcije osiguravaju ekonomsku osnovu grada i njegov budući razvoj. One utiču na stvaranje grada, stvaranje radnih mjesta, razvoj infrastrukture i slično. S gledišta grada, takođe je uz bazne funkcije potrebno osigurati i funkcije čovjekova življenja u gradu. Da bi stanovništvo grada moglo normalno živjeti, pored zaposlenja, moraju postojati i osnovne životne funkcije: stanovanje, snadbijevanje, obrazovanje, rekreacija i komunikacija . Te funkcije mogu se nazvati društvenim.

Zapravo, grad bi kao „proizvod" bio skup svih baznih i društvenih funkcija koje pruža određeni prostor. Komponente grada kao proizvoda mogu se podijeliti na sljedeće :

- Prirodna osnova,
- sociokulturna osnova (tradicija, arhitektura, mentalitet),
- infrastruktura,
- lokalna privreda,
- turizam i rekreacija,
- gradska i republička administracija,
- obrazovanje i
- zdravstvo te stanovanje.

Promatrano iz perspektive marketinga, grad bi kao proizvod bio skup elementa ili urbanističkih i prostornih znamenitosti, infrastrukturnih preduslova i kapaciteta, baznih usluga (policija, obrazovanje, zdravstvo i vatrogasno), vlastitih atrakata i privlačnosti te ljudi koji u njemu žive. U nastavku se ukratko obrazlažu osnovni elementi koji čine pojam grada kao proizvoda.

2.1. Urbanistički i prostorni elementi i izgled (vizure) grada

Urbanistički i prostorni elementi grada govore o karakteru mjesta i odraz su ukupne baštine koja se prenosi naraštajima. Bitni elementi nekoga grada zasnovani su na prirodnim i fizičkim znamenitostima nekog mjesta, a uslovljeni su različitim istorijskim tokovima i prostornim planiranjem i procesima koji su se događali na određenom prostoru.

Prostorno ili fizičko planiranje orijentisano je na planiranje fizičkih struktura prostora i obuhvata planiranje načina iskorištavanja zemljišta, uređenja naselja, gradnje saobraćajnica, određivanja lokacije industrije i sličnog. Taj proces nastao je iz potrebe uređenja i kontrole gradova kako bi se spriječio nekontrolisani rast i razvoj pojedinih područja, uzurpacija zemljišta, uništavanje prirodnih ljepota i sl., ali i kako bi se s druge strane stvorili uslovi za određen nivo stanovanja, rada i suživota na određenom području.

S razvojem industrije i pojavom tvornica kao novim gradskim elementom, u gradovima nastaju velike promjene. On se zbog velikog porasta stanovništva počinje širiti i funkcionalno obogaćivati. Novi razvoj uzrokuje velike promjene u prostornoj strukturi grada. Počinje proces odvajanja mjesta rada od mjesta stanovanja, socijalne i društvene potrebe postaju sve veće i zahtjevnije, javlja se razvoj nove društvene i tehničke infrastrukture . Te nove funkcije, ti novi elementi traže i nove površine i određeni red u prostornoj strukturi grada. Sve te promjene jednostavno su uslovljavale potrebu za kontrolom razvoja, za planskim oblikovanjem gradskog prostora i javnih površina.

Razvoj urbanog planiranja je logična posljedica takvih procesa. Iz toga proizlazi konstatacija da je privlačan onaj grad koji je kontrolisano rastao, koji ima određenu skladnu vizuru i izgled, koji je dopadljiv, koji ima dovoljno javnih i opštedruštveno korisnih sadržaja, koji pokriva sve bazne funkcije i kod kojeg su stanovnici i njihova dobrobit uvijek u prvom planu. Privlačan grad je grad s jasno odvojenim funkcijama stanovanja i industrije, s javnim i parkovnim površinama uplaniranim unutar područja za stanovanje i rad, s jasno definisanim i pravilno određenim saobraćajnicama, sa zonama rekreacije i sporta, sa zonama za odmor, s turističkim dijelovima i tome slično.

2.2. Infrastruktura i bazne usluge

Za potrebe gradskih funkcija, bez obzira na to je li riječ o proizvodnim, uslužnim ili funkcijama čovjekova opstojanja, nužna je fizička infrastruktura. Sve te funkcije odvijaju se u određenim zgradama, na određenim površinama u određenim objektima. To su na primjer škole, fabrike, trgovine i slično. Prema tome, jedna je od osnovnih uloga gradske administracije i njene razvojne funkcije da prema postojećim potrebama i budućim razvojnim konceptima iz gradskog budžeta, dakle iz zajedničkih sredstava, osigura osnovne

infrastrukturne preduslove kako bi se određeni sadržaji na određenoj lokaciji mogli realizovati ili uopšte funkcionisati. Tako je za prevoz ljudi i robe unutar grada potrebno osigurati određene saobraćajnice. Prometnom je infrastrukturom protkan čitav grad. Na takvu mrežu dodaju se električne mreže, vodovodne mreže i kanalizacijske mreže koje sve zajedno čine infrastrukturu grada, onaj nevidljivi, podzemni dio koji omogućava obavljanje određenih djelatnosti, bilo privrednih ili u funkciji stanovanja. Infrastrukturi se dodaju i svi ostali sadržaji, od mostova do željeznićkih pruga pa sve do tvorničkih hala.

Globalizacija i konkurencija među gradovima za nove investicije dovodi do toga da se gradovi čak i iste regije takmiče za nove investicije koje generišu nova radna mjesta, a ocjene se donose na bazi infrastrukturnih preduslova.

Pored navedenih prostornih, planskih i infrastrukturnih preduslova, grad kao proizvod mora garantovati svim svojim potencijalnim i trenutnim korisnicima određene bazne usluge. Te bazne usluge (policija, vatrogasno, komunalne usluge, zdravstvo, socijalna zaštita i obrazovanje) od šireg su društvenog značaja i čine osnovu funkcionisanja određenoga grada. Uspješni gradovi, koji znaju privući nova ulaganja, zadržati stare ulagače, koji znaju kontrolisati i planski usmjeravati upotrebu prostora te se brinu o ukupnoj vizuri i uređenosti grada, jesu gradovi koji postaju prepoznatljivi u vlastitoj državi i u svijetu. Takvi gradovi grade svoj „brand", svoj imidž. Ključ i glavna je uloga gradskih uprava znati razviti, izgraditi i „upakovati" svoj proizvod i nikada ne ispuštati iz ruke njegovu sudbinu.

2.3. Kultura, sport i rekreacija, turizam i stanovanje

Osiguranjem planskog razvoja, čuvanjem okoliša, razvojem infrastrukture i osiguranjem baznih usluga, stvaraju se uslovi za nesmetan razvoj i funkcionisanje grada. To su još uvijek osnovne funkcije. Kad bi smo to na neki način upoređivali s fabrikom, rekli bismo da fabrika pokriva troškove, ima za tzv. hladni pogon, ne posluje s dobiti, ne stvara višak vrijednosti, nema profita iz kojeg će širiti asortiman, poboljšati proizvode i biti konkurentnija. Znamenitosti su ustvari određene usluge ili objekti koje ima određeni grad, koje taj grad razvija i na bazi kojih stvara svoju prepoznatljivost i konkurentnost. To mogu biti pozorišta, sportske dvorane i stadioni, ili kulturno-istorijski muzeji i očuvani spomenici kulture (Verona, Firenze) koji se eksploatišu i iskorištavaju s ciljem privlačenja gostiju, turista i novih stanovnika. Znamenitosti mogu biti i lijepo očuvani prirodni resursi, parkovi, rekreacijske zone koje postaju idealna meka za turiste i odmor. Znamenitosti su i lične, npr. parkovi određenih glumaca, kuće ili vile u kojima su se poznate ličnosti odmarale, živjele i slično. Znamenitosti služe jednoj osnovnoj svrsi, pored kulturne, umjetničke i istorijske, a to je privlačenje turista.
Turisti i gosti stvaraju dodatne prihode kroz izvoz gradskih roba, troše dodatne zalihe proizvoda i usluga koje ima određeni grad i stvaraju osnovu izgradnje dodatne ponude, širenja kapaciteta grada i privlačenja novih investitora. To stvara nova radna mjesta, nove

poreske prihode te poboljšanje infrastrukture i baznih usluga, unapređenje novih privlačnosti te očuvanje starih znamenitosti, koji ponovno unapređuju dostignuti nivo imidža i privlače nove goste... Taj se proces odvija unedogled sve dok jedan od elemenata ne zakaže ili dok ne dođe do određenih geopolitičkih ili drugih vanrednih situacija koje onda nužno ugroze takav sklad.

Grad se razvija zbog potreba stanovnika, njihove zajedničke potrebe za odbranom, razmjenom dobara i usluga i stvaranjem viška vrijednosti. Stanovnici pojedinog grada daju objektima, stvarima, atraktima dušu. Stoga, svaka gradska vlast, koju je lokalno stanovništvo izabralo mora svakako uzeti u obzir i valorizirati sve potrebe svojih sugrađana, a ocjenu svoga rada i ponovni reizbor potvrđuje u određenim razdobljima na izborima. Izbori su vrijeme i mjesto kada građani odlučuju i ocjenjuju dosadašnji rad i uspjeh lokalne uprave u zadovoljstvu njihovih potreba, u sprovođenju zacrtanih planova, u nadzoru upotrebe zajedničkog prostora, u usmjeravanju i razvoju grada, u stvaranju novih radnih mjesta, u unapređenju turističke usluge, u stvaranju boljitka za svoju lokalnu zajednicu. Stanovanje je također jedan od ključnih elemenata kojim se gradske uprave moraju baviti. Uobičajeni je cilj svakoga grada osiguranje uslova stanovanja za svoje građane i to različitim oblicima poticanja izgradnje stanova.

2.4. Lokalna ekonomija

Lokalna je privreda također dio grada kao proizvoda. Lokalnoj privredi nije osnova da se napuni gradski budžet vec je i nosilac prosperiteta određenoga grada i neke lokalne društvene zajednice. Uspješna preduzeca obično veoma pozitivno utječu na stvaranje imidža određenoga grada. Lokalna ekonomija stvara više ili manje pozitivnu sliku o nekoj zajednici, njezinoj uspješnosti, ekonomskoj snazi i svojevrsna je garancija buduceg opstanka nekoga grada. Uspješna lokalna privreda privući će strane investitore u neki grad, privući će nove (buduće poreske obaveznike) i omogućit će povećanje ekonomskog boljitka svoje zajednice. Pored navedenog, potrebno je u smislu ukupnog sagledavanja grada kao proizvoda, uzeti u obzir i sljedece činjenice :

1. Gradovi su monopolisti i kao takvi usmjeravaju svoje snage ne na pobjedu konkurencije, već na stimulaciju svojih korisnika usluga na upotrebu usluga i proizvoda koje nude.
2. Građani su više od kupaca jer osim što se koriste ponuđenim uslugama sudjeluju i u političkom procesu izbora vlasti te samim time imaju veći uticaj nego što imaju kupci u odnosu na neko preduzeće.
3. Gradovi su više nego dobavljači određenih usluga, jer pored pružanja usluga osiguravaju i demokratske političke procese, osiguravaju sudjelovanje svih u kreiranju politike grada, zastupaju sve građane podjednako bez obzira na vjerska, socijalna i druga obilježja pojedinih skupina građana, dakle promovišu i osiguravaju i druge vrste procesa što im daje posebnu karak-

teristiku i što se mora uzeti u obzir u definiciji i upotrebi marketinške koncepcije u gradovima.

4. Javna dobra zapravo su besplatna dobra i kao takva većinom ne ostvaruju određene prihode (ceste, mostovi, parkovi) pa ih je potrebno financirati i održavati iz zajedničkih sredstava, gradskog budžeta. Društveno zadovoljstvo, zaštita opštih interesa i opšta društvena korist konačni su cilj i svrha postojanja gradova što također daje određene specifičnosti i posebnosti u razmatranju upotrebe marketinga u gradovima.
5. Javni službenici, gradski i državni služe ostvarivanju opšte društvene koristi i osiguranju što je moguće ravnomjernijeg rasporeda zajedničkih sredstava (budžeta) svim korisnicima, svim ciljnim grupama koje mogu biti segmentirane na različite načine, no uvijek mora postojati ideja zajedništva i celine, jer inače svrha i cilj gradova jednim dijelom nestaju.

Navedeni i razmatrani osnovni elementi grada, koji omogućuju poimanje grada kao „proizvoda", čne osnovu razmatranja nove koncepcije razvoja Grada Banja Luke te su osnovne polazišne tačke za definisanje osnovne organizacije buduće Direkcije za razvoj i izgradnju Banja Luke.

3. Zašto nam treba DRIBL

Strategija razvoja Grada Banja Luka u periodu 2007-2015[1]. godine (u daljem tekstu: Strategija), kao ključni razvojni dokument, usvojena je na sjednici Skupštine Grada održane u aprilu 2008. godine.

Strategija ima za cilj da pokrene sve raspoložive razvojne potencijale Banja Luke, te otvori novu stranicu u njenom razvoju, na dobrobit svih građana koji su zainteresovani za dobro osmiišljen i vođen proces razvoja Grada.
Strategijom su utvrđeni ključni problemi razvoja Grada, ali i raspoloživi razvojni resursi. Ključni razvojni problemi definisani su prema pojedinim područjima:

- *Privredni razvoj*: niska privredna aktivnost, veliki broj nezaposlenih, neiskorišteni kapaciteti velikih sistema, slab priliv stranih investicija, neriješeni imovinsko-pravni problemi te problemi za obezbjeđivanje lokacija za privredni razvoj, nedovoljno iskorišteni turistički potencijali Grada.

- *Infrastruktura*: loša kanalizaciona mreža, nedovoljna pokrivenost Grada javnim vodovodom, problemi sa toplifikacijom, problemi u u pravljanju i raspolaganju sa imovinom komunalnih preduzeća, neadekvatna saobraćajna infrastruktura, problemi sa električnom energijom.

[1] Izvor : Ažurirana Strategija razvoja Banjaluke

- *Prostorni razvoj i uređenje*: nesrazmjernost u uslovima života i rada urbanog i ruralnog područja, nedostatak planskih dokumenata, legalizacija, neracionalno korištenje gradskog prostora, nedovoljana zastupljenost zelenih površina u Gradu.
    - problem infrastrukture, zapošljavanja, nedostatka privrednih kapaciteta, loše organizovan otkup proizvoda, problem zdravstvene zaštite, nedostatak regulacionih planova, migracija stanovništva u grad, zaštita životne sredine.
- *Nauka, obrazovanje, zdravstvo, informisanje*: srednje obrazovanje nije obavezno, mreža vrtića pokriva tek oko 20% potreba, nepovoljan odnos gostujućih profesora (redovnih i vanrednih) i profesora u stalnom radnom odnosu na Univerzitetu, nestabilni izvori finansiranja, nepovoljni smještajni uslovi, neadekvatna tehnička opremljenost i velika fluktuacija kadrova u oblasti naučno-istraživačkog rada, neadekvatna disperzija ambulanti porodične medicine na teritoriji Grada i neusaglašenost sa brojem stanovnika, skroman bolnički kapacitet sa aspekta potreba stanovnika banjalučke regije, neadekvatan smještaj i loša opremljenost hirurgije u centru grada, nedostatak zakonske regulative o elektronskom potpisu.
- *Kultura i sport*: skromne mogućnosti i uslovi za razvoj kulture u pravcu stvaranja kreativne industrije, nedovoljna podrška razvoju scene nezavisnih stvaralaca kao preduslova razvoja segmenta kreativne industrije, nedostatak finansijskih sredstava; claba koordinacija entitetskih i gradskih vlasti kada je riječ o očuvanju spomenika kulture i sanaciji i održavanju objekata ustanova i institucija kulture, slaba uključenost kulturnih i sportskih sadržaja u turističku ponudu Grada, zapušten Kastel kao istorijski spomenik, nekompletnost kulturnih sadržaja u gradu (koncertna dvorana, opera i sl.), nedostatak kulturno-sportskih sadržaja u ruralnim područjima,

nedovoljna uključenost djece i omladine, ali i ostalih građana, u sportske aktivnosti, potreba za obnovom i modernizacijom sportske infrastrukture, nedovoljan broj stručno osposobljenih sportskih radnika.

- *Omladina*: problem nezaposlenosti, sve prisutniji problem toksikomanije, osjećaj opterećenosti dugotrajnom stambenom i materijalnom zavisnošću od roditelja, pasivnost prema dešavanjima u društvu, veliki broj mladih provodi slobodno vrijeme bez plana.

Kako bi se na odogovarajući način riješili ključni razvojni problemi, potrebno je iskoristiti raspoložive razvojne resurse, a sve to u skladu sa utvrđenim strateškim razvojnim ciljevima.

Raspoloživi razvojni resursi, utvrđeni Strategijom su:

- Ljudski, finansijski, infrastrukturni, privredni i drugi resursi. Nadalje, Banja Luka predstavlja najrazvijeniji dio Republike Srpske, sa realnim pretpostavkama da u dogledno vrijeme postane moderan evropski grad;
- Obrazovna i starosna struktura nezaposlenih i osnovna demografska obilježja, uz privlačnost Banje Luke za život i rad kao entitetskog i regionalnog centra;
- Prirodni resursi (zemljište, minerali, vode, šumski fond).
- Poljoprivredno zemljište koje zauzima više od polovine ukupne površine Grada.
- Neiskorišćeni hidropotencijal rijeke Vrbas je oko 125 MW ili oko 840 GWh električne energije, od čega je 85 MW ili oko 400 GWh na području opštine Banja Luka.

- Osim što bi ponudile 400 GWh električne energije, ove elektrane bi imale veliki značaj za regulaciju vodotoka rijeke Vrbas, a poseban značaj bi imali i drugi ekonomski efekti od korišćenja akumulacija (ribnjaci, turizam i drugo);
- Ekspolatacija mineralnih sirovina i nalazišta, a prije svega: kvarcni pijesak (Potkozarje), krečnjak i građevinski kamen (Ljubačevo, Planina i Vrbanja) i ciglarska glina (Tunjice). Takođe, u eksploataciji su termomineralne vode u Srpskim Toplicama, ali daleko ispod utvrđenih i potencijalnih rezervi. Nalazišta ostalih minerala nisu ispitana do nivoa eksploatacije, s tim što je neke teško i eksploatisati zbog izgrađenih objekata, saobraćajnica i slično;
- Analiza budžeta pokazuje da je Administrativna služba Grada finansijski sposobna ne samo za kvalitetno finansiranje budžetskih potrošača, već i za dugoročno učešće u sufinansiranju različitih projekata;
- Turistički potencijal Grada sa okruženjem predstavlja značajan razvojni resurs. Geografski položaj, saobraćajna infrastruktura, rijeke, termomineralni izvori, arhitektura, biodiverzitet i dr. daju realne šanse za bogatu turističku ponudu na regionalnom nivou;
- Zanatsko-preduzetnička djelatnost ima dugu tradiciju na području Grada, sa dosta prostora za jačanje ovog sektora, a naročito proizvodnih kapaciteta.
- Kultura i sport predstavljaju razvojne resurse sa više aspekata, i to: rast interesovanja građana za kulturnim i sportskim manifestacijama najvišeg ranga, tradicija i do sada postignuti rezultati u ovim oblastima, obogaćivanje turističke ponude Grada, šansa za postizanje vrhunskih rezultata (naročito mlađe populacije) te mogućnost da od potrošača budžetskih sredstava postanu izvor zarade;
- Zdravstvo je bitan resurs Grada koji može obezbijediti izuzetne rezultate u njegovom ekonomskom i socijalnom razvoju na više načina: pružanjem zdravstvenih usluga na profitabilnoj osnovi, poboljšanjem zdravlja stanovništva, zdravstvenim i kongresnim turizmom i sl. Pored toga, zdravstvo ima nezamjenljivu ulogu u održivom razvoju Grada.

4. Vizija razvoja Grada

Moderan evropski Grad utemeljen na ljudskim pravima u kojem građani i posjetioci imaju jednake mogućnosti da aktivno učestvuju u njegovom životu i u kojem mladi imaju posebno mjesto.

Bezbjedna, humana urbana sredina zdravog života sa bogatim kulturnim i sportskim sadržajima u kojoj se prepoznaju i vrednuju preduzetništvo, znanje, sposobnost i postignuti rezultati.

Utvrđeni strateški razvojni ciljevi, koji su dalje razrađeni kroz operativne ciljeve, a isti na programe i projekte. Strateški ciljevi su:

- S1: Održivi razvoj i veća efikasnost u upravljanju resursima
- S2: Diverzifikovana ekonomska struktura, koja obezbjeđuje punu zaposlenost
- S3: Infrastrukturna efikasnost i efektivnsost
- S4: Dobro integrisana lokalna zajednica
- S5: Revitalizovano seosko područje Grada, sa obezbijeđenim uslovima za samoodrživi razvoj.

Strategija se sastoji od niza programa i projekata koji su u funkciji realizacije utvrđenih strateških ciljeva, odnosno dostizanja definisane vizije razvoja.

Strategijom je predvidjeno da se realizuje ukupno 192 projekata.

Revidrana Strategija razvoja grada sadrži 112 projekata za koje je neophodno obezbijediti 856 miliona KM od toga sredstva sopstvena sredstva 510 miliona KM što nije mali novac , koji je teško (čitaj skoro nikako) obezbijediti..

Ovo je veoma veliki zadatak. Potrebno je tražiti druge izvore finansiranja, pre svega JPP[2] i međunarodne izvore finansiranja.

Osim Strategije razvoja grada urađene su i sektorske strategije:

1. Strategija razvoja MSP sa 55 projekta
2. Strategija ruralnog razvoja sa 199 projekata
3. SEAP sa 76 programa i projekata
4. LEAP sa 201 programa i projekata

[2] Budžet Grada, kao značajan izvor finansiranja Strategije, u 2008. godini iznosio je 163 miliona KM, u 2009. godini 184,7 miliona KM, a u 2010. godini 144 miliona KM.

Ukupno projekata Strategija razvoja grada i sektorskih strategija 723. Ažuriranjem Strategije broj projekata se smanjio za 80 . Ostaje 643 projekta. Procenjuje se da se oko 20% projekata preklapa, tako da bi za realizaciju ostalo 514 projekata .

5. Realizacija programa i projekata

Realizacija razvojnih programa i projekata ne ide željenim tempom. Razlozi za to su, pre svega:

- Politička situacija u BIH
- Nedostatak izvora finansiranja-finasijskih sredstava;
- Nepostojanje razvojnog fonda;
- Nepristupačnost EU fondova;
- Loša rješenja zakona o JPP za lokalne zajednice i njegova slaba implementacija
- Problemi vezani za zemljišnu politiku (dvojne knjige, neažurni podaci, nerješeni imovinski odnosi...)
- Nedostatak slobodnog građevinskog zemljišta i poslovnih objekata za realizaciju projekata ekonomskog razvoja - prostori za biznis inkubatore, poslovne zone, centre za mali biznis i slično;
- Dugo i sporo dobijanje građevinskih i upotrebnih dozvola;
- Nedovoljno poznavanje projektnog ciklusa i upravljanja projektima;
- Nedostatak projekata i studija izvodljivosti, većina projekat su u formi idejnih rješenja
- Dupliranje kapaciteta za izradu i realizaciju projekata
- Nedovoljna koordinacija razvojnih aktivnosti;
- Nedostatak kvalitetnih informacija za realizaciju vlastitih projekata
- Slaba podsticajna politika razvoju;
- Spora i nejasna vertikalna i horizontalna komunikacija između aktera na republičkom i gradskom nivou;

6. Akteri reralizacije razvojnih projekata

Realizacijom razvojnih projekata Grada bavi se ASBL sa razvojnim timovima pojedinih odjeljenja koje koordinira Odsjek za razvoj , investicije i evropske integracije.

Osim službi ASBL Grad je osnovao i sledeće institucije koje se bave razvojem u svojim segmentima djelovanja, a to su:

- Gradska razvojna agencija;
- Centar za razvoj i unapređenje sela;
- Turistička organizacija Grada Banja Luka;
- JP "Depot";

7. Organizacija Direkcije za razvoj i izgradnju Banja Luke

Skraćenica : DRIBL

7.1. Misija i vizija

Primarni cilj DRIBL-a jeste da stvori uslove i stimuliše ekonomski i ukupno društveni razvoj Grada Banja Luke.

Misija DRIBL-a jeste stvaranje uslova za održivi društveno-ekonomski razvoj Banja Luke kroz izgradnju instrumenata lokalnog ekonomskog razvoja i stabilne mreže ključnih faktora: Vlade Republike Srpske, lokalnih autoriteta, Regionalne privredne komore, asocijacija preduzetnika, Univerziteta, finansijskih institucija, donatora, NVO sektora, lokalnih medija, service provajdera i ostalih.

Vizija DRIBL-a jeste da predstavlja ključnog nosioca razvojnih procesa u Gradu Banja Luci kroz kreiranje i koordinaciju implementacije razvojnih strategija, jačanje identiteta teritorije na kojoj ostvaruje svoj uticaj i stvaranje mreža i partnerstava ključnih stakeholdera.

Aktivnosti DRIBL-a usmerene su ka upravljanju procesom razvoja Banja Luke u 6 prioritetnih oblasti razvoja:

- razvoj malih i srednjih preduzeća i preduzetništva,
- razvoj preduzetničke infrastrukture,
- razvoj teritorije
- razvoj energetike i zaštita životne sredine
- razvoj turizma i
- razvoj seoskog područja

7.2. Organizaciona struktura

Organizaciona struktura je skup elemenata sistema DRIBL-a povezanih informacionim i komunikacionim tokovima, sposobna za ostvarenje projektovanih interakcija i koordinacije tehnoloških i ljudskih zahvata - aktivnosti u cilju ostvarivanja projektovanog odnosa efekti/ulaganja.

Organizaciona struktura, u osnovi, treba da zadovolji dva osnovna cilja i to:

- Da omogući racionalan i efektivan protok informacija između dijelova strukture i preduzeća i preduzeća i okoline, sa ciljem smanjenja neizvjesnosti u procesu donošenja odluka i obezbjeđenja izvođenja postupaka upravljanja u realnom vremenu, i
- Da omogući ostvarenje efektivne integracije i koordinacije funkcija sistema - preduzeća u smislu obezbjeđenja racionalnog ponašanja dijelova strukture.

Bitni i opredeljujući faktori vezani za buduću organizacionu strukturu DRIBL-a proizilaze iz prethodnih rezultata obrađenih problema i analiza, a to su:

- Razvojni programi i projekti definisani strategijskim dokumentima;
- Organizaciona struktura preduzeća u trenutku posmatranja;
- Analiza i poboljšanje osnovnih tehnoloških tokova shodno EU povelji održivog razvoja;
- Oblik vlasništva;
- Kadrovska struktura,
- Usvojen organizacioni oblik razvojnih struktura u vidu radnih jedinica ;
- Zakonske osnove pre svega Zakona o Lokalnoj samoupravi;

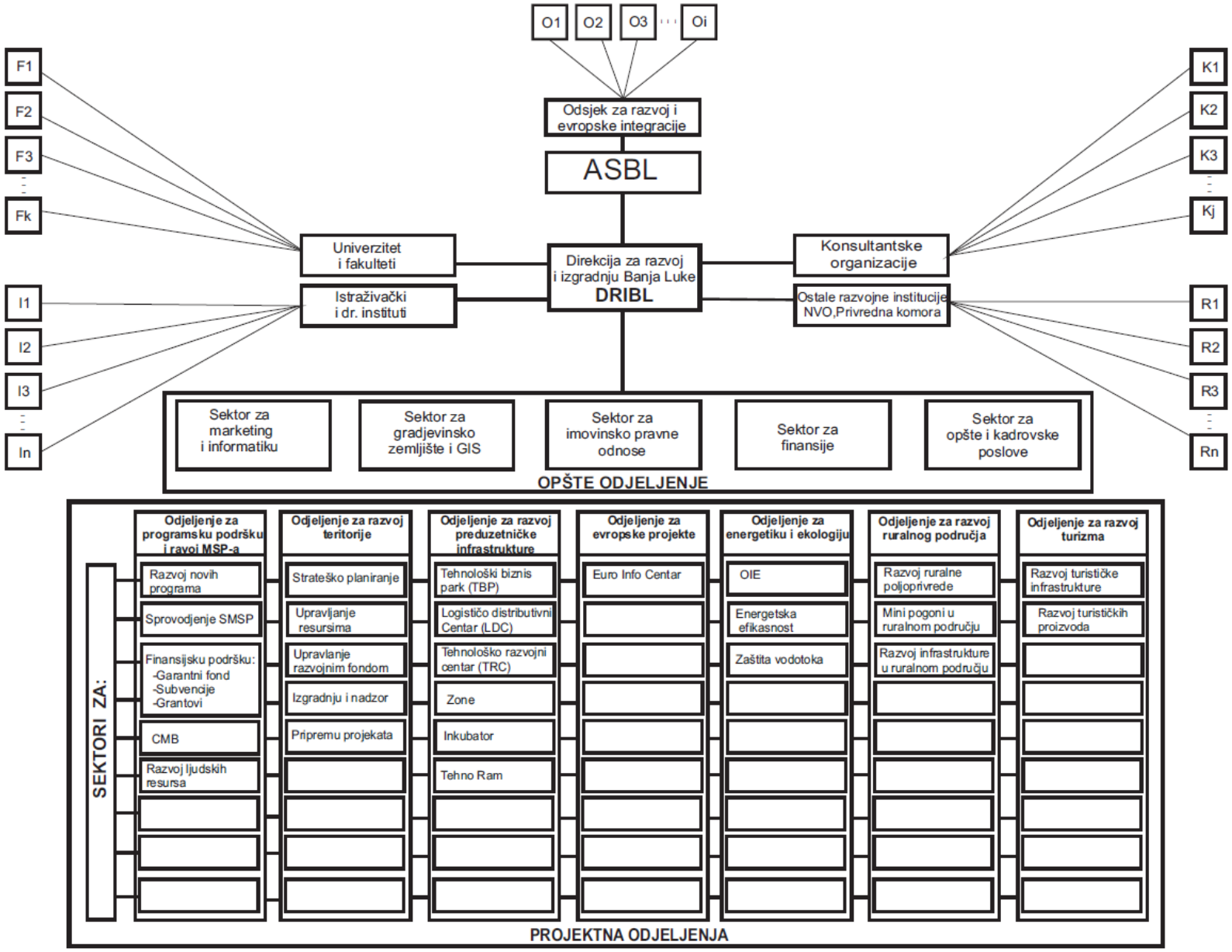

Slika 1 Organizaciona struktura DRIBL-a

U DRIBL-u se predlaže UPRAVLJANJE PROJEKTOM ili projektni sistem rukovođenja koji se zasniva na realizaciji pojedinih projekata, u određeno vrijeme i uz planirane troškove.

Pod projektom se podrazumjeva svaki zaokružen, cjelovit poduhvat čije je karakteristike i cilj moguće definisati. Rukovodiocu projekta se iz različitih dijelova DRIBL-a dodeljuje određeni broj potrebnih izvršilaca koji mogu obavljati zadatke na projektu. Kad se projekat završi timovi se rasformiraju i izvršioci vraćaju u svoje organizacione dijelove ili se raspoređuju na druge projekte. Karakteristika projektnog rukovođenja mora biti visoka stručnost na svim nivoima podjele rada, visok nivo koordinacije i primjena savremenih tehnika upravljanja. Karakter poslova zahtjeva brzo reagovanje na promjene i prilagodljivost uslovima okoline.

Organizaciona struktura je pogodna za viši nivo složenosti DRIBL-a i odnosa sa okolinom koji uslovljavaju složenije informacione tokove i komplikovane postupke donošenja odluka. Podjela organizacione strukture na sektorskom principu omogućava snižavanje stepena složenosti datih procesa i koncentraciju upravljačkog mehanizma na određenu grupu programa i projekata (kao što je ruralni razvoj, turizam, MSP, evropski projekti, građevisno zemljište..). Funkcija upravljanja DRIBL-a obuhvata neke od funkcija značajnih za sistem u cjelini.

Osnovne karakteristike DRIBL-a organizacione strukture su:

Prednosti:

- Pogodnost za prilagođavanje promjenama,
- Usmerenost na razvojni projekat /program ili odjeljenje/sektor,
- Potpuna orijentacija na određeni zadatak - kao i odgovornost prema korisniku,
- Skraćenje vremena trajanja ciklusa rada,
- Povišen nivo specijalizacije,
- Racionalno korišćenje resursa,
- Jednoznačna određenost prilaza u procesima realizacije razvojnih projekata,
- Olakšano uvođenje EU standarda,
- Poboljšana koordinacija aktivnosti u procesima realizacije razvojnih projekata,
- Uprošćen proces donošenja odluka i upravljanja,
- Olakšana stručna obuka učesnika u procesima realizacije razvojnih projekata,
- Pojednostavljen postupak kontrole tokova realizacije razvojnih projekata,
- Upravljanje projektom uz funkcionalnu podršku,
- Naglašena interdisciplinarna međuzavisnost - saradnja,
- Smanjena količina informacija u rezultatu usmerenosti na projekat,

- Povišen stepen fleksibilnosti strukture,
- Specijalizovana tehnološka znanja i postupci u funkciji karakteristika projekta,

Odjeljenja su:

1. Opšte odjeljenje
    - Sektor za marketing i informatiku
        - InDoc multimedjialni centar
        - Preduzetnička akademija
    - Sektor za građevinsko zemljište
    - Sektor za imovinu i pravne poslove
    - Sektor za finansije
    - Sektor za kadrovske i opšte poslove

2. Odjeljenje za programsku podršku i razvoj MSP
    - Sektor za Razvoj novih programa razvoja
    - Sektor za Podršku razvoju MSP u urbanom i ruralnom dijelu-sprovođenje Strategije razvoja MSP-a
    - Sektor za CMB
    - Sektor za finasnijku podršku
        - GF
        - Grantovi,
        - Subvencije...
    - Sektor za Razvoj ljudskih resursa

3. Odjeljenje za razvoj teritorije
    - Sektor za Strateško planiranje
    - Sektor za Upravljanje resursima
    - Sektor za Upravljanje razvojnim fondom
    - Sektor za izgradnju i nadzor –sadašnji ZIBL
    - Sektor za GIS
    - Sektor za ekonomsko-inžinjersku i drugu potrebnu Pripremu projekata (investicione i JPP projekte)
        - Sajamski centar
        - Veletržnica
        - Zelena elektrana
        - Fabrika krompira
        - Stadion

        - Koncertna dvorana
        - Hipodrom...
        -

4. Razvoj preuzetničke infrastrukture-TBP
   - Centar za investitore CINV
   - Zone
   - Inkubatori
   - Razvojni centri i laboratorije
   - TehnoRam – tehničko infrastrukturni servisi
   - LDC- logističko distributiuvni centar
   -

5. Odjeljenje za evropske projekte

6. Odjeljenje Energetike i ekologije
   - Sektor OIE
   - Sektor za energetsku efikasnost
   - Sektor za ekološke projekte i sprovođenje LEAP-a
     - Zaštita Vrbas i drugih vodotoka
     - EK. Zaštita ugroženih područja
     - Prečistači

7. Odjeljenje za razvoj turizma
   - Sektor za Razvoj turističke infrastrukture
   - Sektor za Dizajniranje turističkog proizvoda i destinacija
   - podrška razvoju turističkih MSP-a i mikrobiznisa

8. Odjeljenje za ruralni razvoj-sprovođenje Strategije ruralnog razvoja
   - Sektor za Razvoj primarne poljoprivrede
   - Sektor za Razvoj mini pogona u ruralnom području
   - Sektor za Razvoj urbane i komunalne infrastrukture u ruralnom području.